

ORGANIZACJA SYSTEMU OBRONY POWIETRZNEJ RP I JEGO ROLA W SYSTEMIE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

Słowa kluczowe: *system, obrona powietrzna, bezpieczeństwo, przestrzeń powietrzna, siły powietrzne*

STRESZCZENIE

System Obrony Powietrznej stanowi niezwykle ważne ogniwo w Systemie Bezpieczeństwa Narodowego. Odpowiada za zapewnienie bezpieczeństwa w przestrzeni powietrznej kraju oraz nienaruszalności jej granic. W jego skład wydzielane są środki pochodzące z sił zbrojnych, w szczególności z sił powietrznych, posiadających właściwe narzędzia do realizacji tego typu zadań. Systemowi Obrony Powietrznej nadano strukturę, która pozwala na jego samodzielne funkcjonowanie w wypadku podjęcia działań na arenie krajowej, ale również umożliwia realizację postanowień traktatowych w ramach organizacji Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). System OP posiada możliwości do wykonywania zadań defensywnych oraz ofensywnych przeciw statkom powietrznym naruszającym przestrzeń powietrzną kraju, stanowi również pierwsze ogniwo w Powszechnym Systemie Ostrzegania o Zagrożeniach Uderzeniami z Powietrza.

Wprowadzenie

System Bezpieczeństwa Narodowego stanowi całość środków i narzędzi przeznaczonych przez państwo do realizacji zadań w dziedzinie bezpieczeństwa. Odpowiednio do tych zadań zorganizowana (w podsystemy i ogniwa), utrzymywana i przygotowywana. System Bezpieczeństwa Narodowego składa się z podsystemu (systemu) kierowania i szeregu podsystemów (systemów) wykonawczych².

¹ mgr Marcin Topczewski jest doktorantem Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Sztuki Wojennej.

² (MINI)SŁOWNIK BBN – Biuro Bezpieczeństwa Narodowego; <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/minislownik-bbn-propozy/6035,MINISLOWNIK-BBN-Propozycje-nowych-terminow-z-dziedziny-bezpieczenstwa.html> [dostęp: 17.04.2016].

Jednym z podsystemów zapewniających właściwe jego funkcjonowanie jest System Obrony Powietrznej tworzony przez siły powietrzne wchodzące w skład sił zbrojnych. Ich sprawność decyduje o trwałości, stabilności, suwerenności, sile państwa oraz zapewnianiu bezpieczeństwa narodowego oraz międzynarodowego³.

Rola Systemu Obrony Powietrznej

Rolą, jaką przypisano Systemowi Obrony Powietrznej w ramach Systemu Bezpieczeństwa Narodowego jest ochrona nienaruszalności powietrznej granicy państwowej przez wszelkie środki latające nieposiadające zezwolenia na wlot oraz przelot w przestrzeni powietrznej lub wojskowe statki powietrzne dokonujące zbrojnej agresji. Działalność poszczególnych jego elementów ma sprowadzać się do odstraszenia potencjalnego przeciwnika lub osób (grup) przestępczych, chcących wykorzystać środki latające przeciwko państwu polskiemu lub jego obywatelom.

Ma on za zadanie obronę terytorium przed zbrojną agresją przeciwnika, realizowaną przy pomocy jego sił powietrznych. Osiągnięcie tego celu będzie zrealizowane przez uzyskanie przewagi w powietrzu lub panowania powietrznego przez wykorzystanie lotnictwa bojowego oraz naziemnych środków Obrony Powietrznej (OP). Wsparciem dla wyżej wymienionych elementów będą siły obrony przeciwlotniczej wojsk lądowych oraz marynarki wojennej, jak również w pewnym zakresie ich etatowe lotnictwo⁴.

Organizacja Systemu Obrony Powietrznej

W skład podsystemu kierowania Systemu Obrony Powietrznej RP wchodzi organy decyzyjne, w tym:

- minister obrony narodowej odpowiedzialny za ochronę granicy państwowej w przestrzeni powietrznej⁵;

³ W. Kitler, *Bezpieczeństwo Narodowe RP, Podstawowe kategorie, Uwarunkowania, System*, AON, Warszawa 2011, s. 231.

⁴ M. Kozub, R. Bartnik, *Lotnictwo Sił Powietrznych Rzeczypospolitej Polskiej w operacjach połączonych NATO*, AON, Warszawa 2000, s. 17.

⁵ Art. 7.2. USTAWA z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz.U. 1990 Nr 78 poz. 461).

- dowódca operacyjny rodzajów sił zbrojnych wykonujący przy pomocy organu dowodzenia obroną powietrzną zadania ministra obrony narodowej⁶.

Natomiast do podsystemów wykonawczych możemy zaliczyć:

- wojska radiotechniczne sił powietrznych, odpowiedzialne za wykrywanie wszelkich statków powietrznych naruszających przestrzeń powietrzną;
- wojska lotnicze sił powietrznych, wykorzystywanych do działań defensywnych i ofensywnych przeciw statkom powietrznym, które przekroczyły nielegalnie państwową granicę powietrzną, w tym środki napadu powietrznego przeciwnika;
- wojska obrony przeciwlotniczej sił powietrznych, wojsk lądowych oraz marynarki wojennej, zapewniające bezpieczeństwo zgrupowaniom wojsk, bazom wojskowym, magazynom oraz infrastrukturze krytycznej kraju przed uderzeniami z powietrza⁷.

Sprawne i skuteczne działanie obrony powietrznej RP w Systemie Bezpieczeństwa Narodowego we wszystkich jego stanach funkcjonowania (pokoju, kryzysu oraz wojny), zależy od niezawodności systemu dowodzenia (podsystemu kierowania)⁸.

Obecnie w systemie dowodzenia obroną powietrzną występują dwa spójne ze sobą podsystemy: operacyjny oraz pozaoperacyjny⁹.

Operacyjny podsystem dowodzenia skupia się na kierowaniu siłami czasowo podporządkowanymi, w ramach obrony powietrznej, wyznaczonemu dowódcy (organowi). Składa się ze stanowisk dowodzenia, pozostających w pełnym rozwinięciu i utrzymywanych w gotowości do natychmiastowego podjęcia działań. Zalicza się do nich¹⁰ (rys. 1, 2):

- dowódcę operacyjnego rodzajów sił zbrojnych, w którego kompetencjach pozostaje odpowiedzialność za organizację, w czasie pokoju, obrony powietrznej, przy kooperacji z dowódcą generalnym rodzajów sił zbrojnych, inspektora sił

⁶ Tamże, Art. 7.4.

⁷ Siły Powietrzne, Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych RP: <http://www.dgrsz.mon.gov.pl/sily-zbrojne-rp/kadra-dowodcza/siy-powietrzne-102698/> [dostęp: 18.04.2016].

⁸ J. Rajchel, K. Załęski, „Dowodzenie siłami powietrznymi, aspekt narodowy i sojuszniczy, uwarunkowania, tendencje i kierunki zmian”, [w:] „Zeszyty Naukowe Marynarki Wojennej”, rok LII, nr 3 (186), Gdańsk 2011, s. 229-230.

⁹ Regulamin działań Sił Powietrznych, DD/3.3, WLOP 344/2004, Dowództwo Sił Powietrznych, Warszawa 2004, s. 64, 86.

¹⁰ J. Rajchel, K. Załęski, „Dowodzenie (...)”, wyd. cyt., s. 236.

powietrznych, marynarki wojennej oraz wojsk lądowych. Dowódca operacyjny w czasie pokoju dowodzi, wydzielonymi z rodzajów sił zbrojnych, jednostkami oraz wyznacza je do pełnienia dyżurów bojowych w systemie OP RP za pośrednictwem Centrum Operacji Powietrznych – Dowództwa Komponentu Powietrznego¹¹;

- Centrum Operacji Powietrznych – Dowództwa Komponentu Powietrznego (COP-DKP) – jest to organ podlegający bezpośrednio dowódcy operacyjnemu rodzajów sił zbrojnych. W narodowym układzie dowodzenia realizuje uprawnienia dowodzenia nad całością sił powietrznych na zasadach OPCOM (Operational Command) oraz OPCON (Operational Control). W ramach systemu dowodzenia NATO, nie określono dla niego zadań, jednakże nie oznacza to, że w czasie kryzysu lub wojny zostanie rozformowane. W tym okresie istnieje możliwość przydzielenia COP-DKP zadań szczebla taktycznego odpowiadającym np. ośrodkom dowodzenia i naprowadzania (ODN) oraz przydzielenia mu konkretnego obszaru odpowiedzialności polskiej przestrzeni powietrznej. W krajowym systemie dowodzenia OP, COP-DKP podlegają ODN oraz centra koordynacji operacji powietrznych (CKOP);
- Ośrodki dowodzenia i naprowadzania – podlegają COP-DKP. W ich kompetencjach pozostaje opracowywanie obrazu sytuacji powietrznej obszaru przydzielonego w ramach odpowiedzialności dla danego OND, rozpoznawanie wszelkich obiektów powietrznych przemieszczających się w danym obszarze przestrzeni powietrznej, asekurowanie zadań realizowanych przez siły powietrzne w ramach nadzorowania danego obszaru powietrznego oraz prowadzenie szkolenia wojsk. W czasie kryzysu lub wojny OND może otrzymać uprawnienia TACON (kierowania taktycznego sił znajdujących się w ich obszarze odpowiedzialności), przekazane przez COP-DKP. Na mocy tych uprawnień, dowódcy ODN stają się odpowiedzialni za utrzymywanie gotowości bojowej podporządkowanych sił oraz kierowanie prowadzonych przez nie walk. Ponadto dowódcy ODN są odpowiedzialni za alarmowanie innych jednostek wojskowych, własnych lub sojusznicych, rozmieszczonych w ich obszarze odpowiedzialności oraz ludności cywilnej o potencjalnym lub faktycznym zagrożeniu atakiem z powietrza;

¹¹ Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych; <http://do.wp.mil.pl/info/cop/> [dostęp: 19.04.2016]; Decyzja Nr 301/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 28 września 2012 r. w sprawie przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym z powietrza w czasie pokoju przez system Obrony Powietrznej oraz określenia kompetencji i sposobu pełnienia dyżuru przez Dyżurnego Dowódcę Obrony Powietrznej, pkt 2.

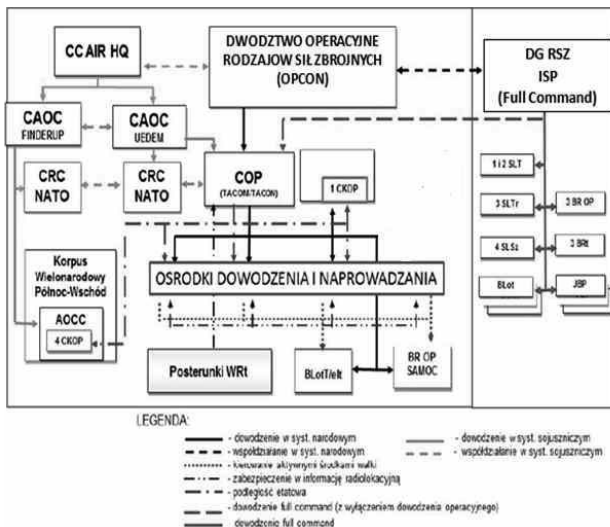
- CKOP – administracyjnie podlegają COP-DKP, natomiast operacyjnie w czasie pokoju, kryzysu lub wojny realizują zadania pozostając w bezpośrednim podporządkowaniu dowództw wojsk lądowych lub marynarki wojennej. Są organami doradczymi odpowiedzialnymi za zbieranie oraz przekazywanie do COP-DKP zapotrzebowania na wykorzystanie przydzielonego limitu wysiłku SP na rzecz innych RSZ. Odpowiadają również za jego planowanie;
- Stanowiska dowodzenia jednostek lotniczych (skrzydeł – WOC oraz eskadr – SQOC) – do ich zadań należy:
 - realizacja zadań zleczanych, w systemie narodowym przez COP-DKP, w systemie NATO – CAOC (połączone centra operacji powietrznych – Combined Air Operations Centre);
 - koordynacja wspólnych działań z innymi WOC, SQOC, BLT (Bazami Lotnictwa Taktycznego), oraz z CAOC, COP-DKP i CKOP, jeżeli przydzielono im odpowiednie uprawnienia;
 - realizacja zadań zleczanych przez CAOC oraz COP-DKP, przez zdobywanie oraz analizowaniu informacji lokalnej;
 - przydzielanie zadań eskadrom lub poszczególnym załogom, koordynowanie ich misji oraz przedkładanie meldunków o ich realizacji;
 - zadania zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa własnym statkom powietrznym;
 - wspieranie ODN w tworzeniu obrazu sytuacji powietrznej.

Podsystem *pozaoperacyjny* dowodzenia obroną powietrzną skupia się na realizacji zadań szkoleniowych, zabezpieczenia logistycznego, uzupełniania braków kadrowych oraz wykonywania zadań związanych z funkcją państwa-gospodarza w ramach przyjmowania sojuszniczych jednostek wsparcia (HNS – Host Nation Support). Głównym organem realizującym wyżej wymienione zadania, w obecnym Systemie Dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP, jest dowódca generalny RSZ, który deleguje swoją odpowiedzialność za ich wykonanie na inspektora sił powietrznych¹².

W narodowym systemie obroną powietrzną, czyli siłami pełniącymi dyżury bojowe wydzielonymi ze wszystkich RSZ, dowodzi dowódca operacyjny RSZ, jednakże w ramach sojuszniczego systemu OP – NATINADS (NATO Integrated Air Defense System – Zintegrowany System Obrony Powietrznej NATO), prawa dowódcy operacyjnego, w stosunku do sił wydzielonych do obrony powietrznej ulegają ograniczeniu, a ich ewentualnie użycie warunkowane będzie wyrażeniem

¹² Dowództwo Generalne RSZ: <http://dgrsz.mon.gov.pl/dowodztwo/artukul/historia/dowodztwo-generalne-rodzajow-si-zbrojnych-1032479/> [dostęp: 24.04.2016].

na to zgody przez właściwy organ NATINADS, dowódcę CAOC w Uedem, dla którego Polska przestrzeń powietrzna jest częścią obszaru odpowiedzialności¹³.

Rysunek 1. Model dowodzenia siłami powietrznymi w czasie pokoju – aspekty narodowy i sojusznicy

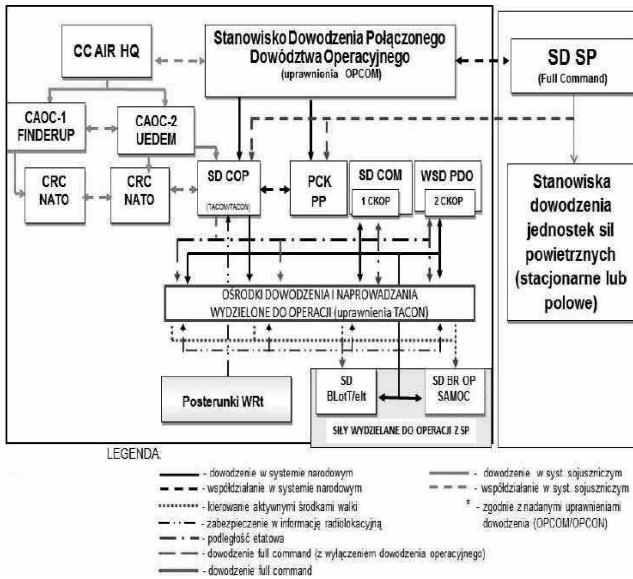
Źródło: J. Rajchel, K. Załęski, Dowodzenie siłami powietrznymi, aspekt narodowy i sojusznicy, uwarunkowania, tendencje i kierunki zmian, [w:] „Zeszyty Naukowe Marynarki Wojennej”, rok LII, nr 3 (186), Gdańsk 2011, s. 238, z poprawkami.

Podsystemy wykonawcze OP RP tworzą wojska radiotechniczne (WRT), wojska lotnicze (WL SP), wojska przeciwlotnicze SP, WL oraz MW.

WRT stanowią jeden z podstawowych rodzajów wojsk będących elementem Systemu OP. Głównie wchodzi w skład SP, ale pododdziały tego rodzaju wojsk znajdują się również w strukturze wojsk lądowych. Do ich zadań należy wykrywanie, rozpoznawanie oraz przekazywanie informacji o środkach napadu powietrznego (ŚNP) przeciwnika, jak również wszelkich innych statkach powietrznych, które naruszyły niezgodnie z prawem polską przestrzeń powietrzną. Ponadto, odpowiedzialne są za zabezpieczenie radiolokacyjne pododdziałów artylerii przeciwlotniczej, lotnictwa, wojsk raketowych, obserwacji naziemnej i morskiej. Określają

¹³ Nr 301 /MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 28 września 2012 r., akt cyt., pkt. 2, 8 (1a).

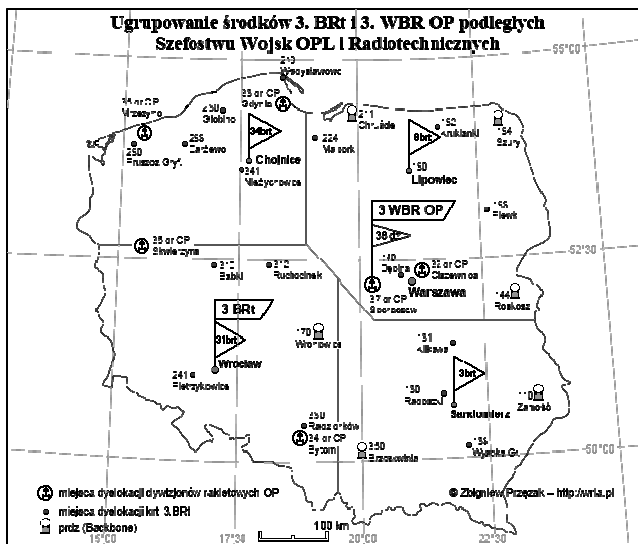
strefy, w których doszło do wybuchu broni jądrowej oraz przekazują informację o kierunku przemieszczaniu się radioaktywnych pyłów¹⁴.

Rysunek 2. Model dowodzenia siłami powietrznymi w czasie kryzysu i wojny – aspekt narodowy i sojuszniczy

Źródło: J. Rajchel, K. Załęski, „Dowodzenie siłami powietrznymi, aspekt narodowy i sojuszniczy, uwarunkowania, tendencje i kierunki zmian”, [w:] Zeszyty Naukowe Marynarki Wojennej, rok LII, nr 3 (186), Gdańsk 2011, s. 240.

¹⁴ J. Urbanowicz (red.), „Mała Encyklopedia Wojskowa”, T. 3, MON, Warszawa 1971, s. 531.

Rysunek 3. Ugrupowanie 3. Brygady Radiotechnicznej i 3. Warszawskiej Brygady Raketowej

Źródło: Szefostwo Wojsk OPL i Radiotechnicznych Sił Powietrznych: http://infowparcie.net/wria/o_autorze/wrt.html (dostęp dnia: 24.04.2016).

W ugrupowanie bojowe WRt wchodzi pododdziały radiotechniczne (rys. 3) rozwijające posterunki, stanowiące część składu narodowego OP, a niektóre z nich włączane są do sojuszniczego systemu ASOC – Air Sovereignty Operations Center, stanowiącego integralną część NATINADS. WRt odpowiadają również za kontrolę radiolokacyjną stref lotnisk przy użyciu stacji AVIA, ponadto w razie wystąpienia kryzysu lub konfliktu zbrojnego tworzą wysunięte posterunki celem odtworzenia lub obniżenia granicy strefy rozpoznania¹⁵.

W gamie zadań WRt wyróżnia się te realizowane w czasie pokoju (P) oraz nieco odmienne, będąc ich uzupełnieniem zadania czasu kryzysu oraz wojny (W).

Zadania czasu pokoju to:

- podtrzymywanie parametrów stref rozpoznania radiolokacyjnego;

¹⁵ Siły Powietrzne RP/Wojska Radiotechniczne: <http://www.sp.mil.pl/pl/struktura/dowodztwo/19> (dostęp: 16.01.2013).

- tworzenie informacji radiolokacyjnej, dla zabezpieczenia działań prowadzonych przez siły dyżurne SP, np.: misji AIR POLICING oraz przeprowadzanych szkoleń wojsk;
- zabezpieczenie radiolokacyjne operacji SAR- poszukiwawczo-ratowniczych¹⁶.

Zadania czasu wojny uzupełniane są o:

- naprawianie lub polepszanie parametrów rejonów rozpoznania radiolokacyjnego;
- gromadzenie oraz przekazywanie informacji o rezultatach przeprowadzonego rozpoznania radiolokacyjnego, ułatwiające zabezpieczenie wojsk prowadzących działania bojowe¹⁷.

Kolejnym elementem podsystemu wykonawczego Systemu OP, są wojska lotnicze SP. Mogą być one wykorzystywane do działań ofensywnych, jak również defensywnych, przekładających się na wzrost poziomu bezpieczeństwa przestrzeni powietrznej, a tym samym poziomu bezpieczeństwa państwa. WL SP mogą realizować wyznaczone im zadania samodzielnie, przy współdziałaniu lub wsparciu WOPL SP, WL oraz MW¹⁸.

Podobnie jak w przypadku WRt, wojska lotnicze realizują zadania wynikające ze stanu funkcjonowania państwa. W czasie pokoju odpowiedzialne są za¹⁹:

- kontrolę polskiej przestrzeni powietrznej oraz państw sojuszniczych w ramach operacji NATO;
- obserwację ruchu lotniczego, reagowanie na każde naruszenie przepisów w polskiej przestrzeni powietrznej, w tym jej naruszenie przez niezidentyfikowane środki powietrzne;
- zapobieganie wszelkim aktom terrorystycznym w ramach misji AIR POLICING.

Wymagane jest, by w czasie pokoju lotnictwo utrzymywało odpowiednią gotowość bojową. Realizowane jest to za pośrednictwem dyżurnych służb operacyjnych, monitorujących stale rozwijającą się sytuację w przestrzeni powietrznej.

¹⁶ Siły Powietrzne RP/Wojska Radiotechniczne: <http://www.sp.mil.pl/pl/struktura/dowodztwo/19> [dostęp: 16.01.2013].

¹⁷ Tamże.

¹⁸ „Regulamin działań Sił Powietrznych”, DD/3.3, WLOP 344/2004, Dowództwo Sił Powietrznych, Warszawa 2004, s. 41.

¹⁹ M. Fiszer, J. Gruszczyński, „Siły Powietrzne 2011”, Nowa Technika Wojskowa, nr 8/2011, s. 11.

Przeprowadzanie okresowych sprawdzianów gotowości bojowej powoduje zwiększenie sprawności realizacji narzuconych zadań oraz przyczynia się do prezentacji możliwości skutecznego przeciwdziałania wszelkim występującym zagrożeniom, w tym potencjalnej napaści zbrojnej, co w literaturze nazwane zostało odstraszeniem konwencjonalnym²⁰.

W czasie kryzysu i wojny WL SP realizują podobne zadania. Ich celem jest niedopuszczenie do eskalacji zaistniałej sytuacji lub przeciwdziałanie wszelkim zagrożeniom. Są one zgodne z wymuszonymi ograniczeniami natury militarno-politycznej²¹. Z militarnego punktu widzenia WL SP muszą utrzymywać gotowość operacyjną do wzmocnienia kontroli przestrzeni powietrznej, czego celem będzie demonstrowanie posiadanych zdolności lub podniesienie stanu gotowości bojowej. Wśród zadań realizowanych w czasie kryzysu znajduje się również zobowiązanie sojusznicze do ewentualnego wydzielenia kontyngentu lotniczego oraz przebazowanie go do wskazanego zagrożonego miejsca na terytorium jednego, bądź kilku państw sojuszniczych²².

Jak wcześniej wspomniano, zadania realizowane w czasie kryzysu i wojny są do siebie bardzo podobne, a w niektórych wypadkach wręcz identyczne. Różnica między nimi polega na tym, że w czasie kryzysu podejmuje się działania zmierzające do przeciwdziałania i rozwiązania sytuacji kryzysowej, możliwie przy jak najmniejszym wykorzystaniu potencjału bojowego WL SP, natomiast w czasie wojny potencjał ten jest wykorzystywany do fizycznego zwalczania przeciwnika.

Głównymi zadaniami w czasie wojny są: obrona przed zniszczeniem z powietrza najważniejszych obiektów w państwie, gwarantujących jego funkcjonowanie oraz obiektów ważnych dla systemu obronnego, a także zapewnienie możliwości rozwinięcia się jednostek innych RSZ, gotowych do odparcia agresji zbrojnej²³.

Regulamin działań sił powietrznych (DD/3.3) uszczegóławia te zadania, zaliczając do nich²⁴:

- osłonę powietrzną;
- niszczenie ŚNP, prowadzących działania poza zasięgiem wojsk OPL lub lukach między obszarami ich oddziaływania;
- współdziałanie z siłami OPL;
- obrona powietrzna baz lotniczych, w sytuacji braku posiadania przez nie własnych sił obrony powietrznej;

²⁰ Tamże, s. 11.

²¹ „Regulamin (...)”, wyd. cyt., s. 42.

²² M. Fiszer, J. Gruszczyński, „Siły (...)”, wyd. cyt., s. 11.

²³ Tamże, s. 11-12.

²⁴ Regulamin (...), wyd. cyt., s. 44-45.

- osłona i eskortowanie statków powietrznych specjalnego przeznaczenia w czasie realizacji przez nie zadań w strefie oddziaływania przeciwnika.

Ogrom zadań powoduje, że występuje potrzeba posiadania i utrzymywania dużego potencjału tego rodzaju wojsk. Sprawia to, że WL SP są najliczniejszą częścią sił powietrznych.

Ostatnim bojowym elementem wchodzącym w skład OP są wojska obrony przeciwlotniczej SP, WL oraz MW.

Zadaniami, jakie stawiane są przed WOPL są: osłona powietrzna ważnych dla funkcjonowania państwa centrów i obiektów administracyjnych i gospodarczych oraz potencjału bojowego SZ RP, a także prowadzenie działań w ramach narodowego systemu OP oraz sojuszniczego systemu OP²⁵.

Podsumowanie

Ogromnym mankamentem jest brak odpowiedniej ilości nowoczesnych zestawów raketowych obrony przeciwlotniczej SP, odpowiedzialnych za osłonę powietrzną najważniejszych obszarów i obiektów w państwie, co przyczynia się do potrzeby delegowania do tych zadań części WOPL wojsk lądowych, których jedynym zadaniem powinna być osłona obszarów rozwinięcia lądowych związków taktycznych. Jednocześnie przeglądając cały arsenał środków walki, posiadanych przez WOPL, można dojść do wniosku, że mają duży potencjał w zapewnieniu osłony przed ŚNP. Zalicza się do nich zestawy Kub i Osa, ZU-23-2, ZUR-23-2, oraz przenośne przeciwlotnicze zestawy raketowe Strzała-2M i Grom. Dodając do tego zestawy raketowe, przede wszystkim Nawa-S.C, powstaje wielowarstwowa strefa ognia, w jakiej na różnych wysokościach i odległościach można zwalczać cele powietrzne²⁶.

Zaniebdania w modernizacji i wprowadzaniu na wyposażenie nowego, odpowiadającego obecnym wymogom pola walki, uzbrojenia spowodowały brak odpowiednio wyposażonych WOPL. Ponadto plany związane z wycofywaniem posiadanego uzbrojenia, spowodują powstanie luki „uzbrojeniowej” w systemie OP kraju. Krótki czas, w jakim to nastąpi wydaje się być niewystarczający na wprowadzenie i przystosowanie do użytku nowoczesnych systemów uzbrojenia, pozwalających również zwalczać pociski raketowe, czyli uzyskać możliwość obrony przeciwraketowej.

²⁵ Dywizjon przeciwlotniczy: <http://12bz.wp.mil.pl/pl/34.html> [dostęp: 4.05.2016].

²⁶ N. Bączyk, *Dylematy obrony przeciwlotniczej Polski*, Lotnictwo, 3/2009, s. 57-58.

Bibliografia

1. Bączny N., *Dylematy obrony przeciwlotniczej Polski*, Lotnictwo, 3/2009.
2. Dywizjon przeciwlotniczy: 5. Fiszer M., Gruszczyński J., *Sily Powietrzne 2011*, Nowa Technika Wojskowa, nr 8/2011.
3. Kitler W., Bezpieczeństwo Narodowe RP, Podstawowe kategorie, Uwarunkowania, System, AON, Warszawa 2011.
4. Kozub M., Bartnik R., *Lotnictwo Sił Powietrznych Rzeczypospolitej Polskiej w operacjach połączonych NATO*, AON, Warszawa 2000.
5. Rajchel J., Załęski K., Dowodzenie siłami powietrznymi, aspekt narodowy i sojuszniczy, uwarunkowania, tendencje i kierunki zmian, [w:] *Zeszyty Naukowe Marynarki Wojennej*, rok LII, nr 3 (186), Gdańsk 2011.
6. *Regulamin działań Sił Powietrznych, DD/3.3*, WLOP 344/2004, Dowództwo Sił Powietrznych, Warszawa 2004.
7. Urbanowicz J. (red.), *Mała Encyklopedia Wojskowa*, T. 3, MON, Warszawa 1971.

Akty prawne

1. Art. 7.2. USTAWA z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz.U. 1990 Nr 78 poz. 461).

Strony internetowe

1. <http://www.dgrsz.mon.gov.pl/sily-zbrojne-rp/kadra-dowodcza/siy-powietrzne-102698/> [dostęp: 18.04.2016].
2. <http://do.wp.mil.pl/info/cop/> (dostęp dnia: 19.04.2016); DECYZJA Nr 301 /MON MINISTRA OBRONY NARODOWEJ z dnia 28 września 2012 r. w sprawie przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym z powietrza w czasie pokoju przez system Obrony Powietrznej oraz określenia kompetencji i sposobu pełnienia dyżuru przez Dyżurnego Dowódcę Obrony Powietrznej, pkt. 2.
3. <http://12bz.wp.mil.pl/pl/34.html> [dostęp: 4.05.2016].
4. <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/minislownik-bbn-propozy/603-5,MINISLOWNIK-BBN-Propozycje-nowych-terminow-z-dziedziny-bezpieczenstwa.html> [dostęp: 17.04.2016].
5. <http://www.sp.mil.pl/pl/struktura/dowodztwo/19> [dostęp: 16.01.2013].

Keywords: *system, air defence, security, airspace, air force*

SUMMARY

Air Defence System is an extremely important link in the System of National Security. Is responsible for ensuring safety in the airspace of the country and the inviolability of its borders. It includes measures are secreted from the Armed Forces, particularly the Air Force, with the appropriate tools to carry out such tasks. Air Defense System has been given a structure that allows it to function independently in the event of action on the national, but also allows the implementation of the Treaty in the framework of the North Atlantic Treaty Organization (NATO). The Ari Defense System has the capacity to perform tasks defensive and offensive anti-aircraft violating the air space of the country, is also the first link in the Generalized System of warning information impacts of air.